

СОЦІОЛОГІЯ ІННОВАЦІЙ ТА КОНФЛІКТУ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>С - соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини</i>
Спеціальність	<i>С5 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>3 курс, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кред. ЄКТС/120 годин: лекції 8 год., практичні 4 год., самостійна робота 108 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік/ МКР</i>
Розклад занять	<i>https://schedule.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: Якубін Олексій Леонідович Кандидат політичних наук Старший викладач кафедри соціології Jacubin@gmail.com 0676454043 Семінарські заняття: старший викладач, Казьмірова Оксана Миколаївна +38 097 841 1627 oksana.kazmirova@ukr.net</i>
Розміщення курсу	<i>Google classroom</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Метою освітньої компоненти є вивчення ключових соціальних проблем створення/поширення та закріплення інновацій та конфлікту; продуктових, логістичних, комунікаційних, організаційних, інституційних інновацій, а також вміння використовувати основні прийоми соціологічної та економічної раціональності щодо інновацій та конфлікту.

Завданням дисципліни є формування у студентів здатностей вести дослідницьку діяльність, включаючи аналіз проблем, постановку цілей і завдань, вибір способу й методів дослідження, а також оцінку його якості; працювати з інформацією: знаходити, оцінювати й використовувати інформацію з різних джерел, необхідну для вирішення наукових і професійних завдань; використовувати у професійній діяльності базові знання у галузі природничих і соціально-поведінкових наук; формулювати цілі, ставити конкретні завдання наукових досліджень в різних сферах соціології з використанням передового вітчизняного і зарубіжного досвіду проведення фундаментальних і прикладних наукових розвідок.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Навчальна дисципліна «Соціологія інновацій та конфлікту» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 054 «Соціологія». Навчальна дисципліна належить до циклу професійної підготовки (за вибором). Предмет навчальної дисципліни є соціологічне осмислення феномену інновацій, методологія та сфера застосованості ключових соціологічних концепцій інновацій, їх інституційний та акторно-сітковий контексти. Міждисциплінарні зв'язки: «Соціологія інновацій та конфлікту» пов'язана з навчальною дисциплінами : «Сучасні соціологічні теорії», «Політична наука: конфліктологічний підхід», «Теорія і історія врегулювання конфліктів», «Моделювання та прогнозування конфліктів», «Соціологія модерну та модернізації»

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до предмету соціології інновацій та конфлікту

Тема 2. Інновації як продукт конфліктів («геракліцька традиція» соціальних наук за Р.Колінзом)

Тема 3. Соціолог та інновації.

Тема 4. Типологія інновацій.

Тема 5. Соціологічні підходи до вивчення інновацій.

Тема 6. Соціологічне пояснення поширення інновацій.

Тема 7. Інноваційний процес.

Тема 8. Інноваційні системи.

Тема 9. Хто такий інноватор? Соціологічні концептуалізації.

Тема 10. Інноваційні стратегії.

Тема 11. Системна теорія інновацій

Тема 12. Еволюційна теорія інновацій

Тема 13. Інституційна теорія інновацій

Тема 14. Теорія дифузії інновації

Тема 15. Сітково-акторна теорія створення та закріплення інновацій

Тема 16. Соціально-класова теорія інновацій: методологічна характеристика.

Тема 17. Місця творення інновацій. Чи всі виграють від інновацій? «Лудити» та «відсталі» соціальні групи.

Тема 18. Нова державна промислова політика та інновації

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

1 Базова

1. OECD Science, Technology and Industry Outlook. OECD. 2006

2. Антонюк Л.Л., Поручник А.М., Савчук В.С. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: Монографія. – К.: КНЕУ, 2003.

3. Бажал Ю.М. Економічна теорія технологічних змін./ навч. посібник. – Київ.: “Заповіт”, 1996.

4. Дифузія інновацій. Еверет Роджерс

2 Допоміжна

1. Варганюк А. Інноваційне оновлення виробництва – безальтернативний шлях.//Віче, 2001, №11.
2. Гальчинський Л.С., Геєць В.М.,Кінах А.К., Семіноженко В.П. Інноваційна стратегія українських реформ. – К.: Знання України. 2002.
3. Даниелов А.Р. Развитие высокотехнологического сектора американской промышленности// США, Канада: экономика, политика, культура, 2001, №2
4. Йохна М.А., Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2005.
5. Краснокутська Н.В., Гарбуз С.В. Інноваційний менеджмент: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. Дисципліни. – К.:КНЕУ, 2005
6. Лапко О. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання. – К.: ІЕП НАНУ, 1999
7. Латур Б. Дайте мне лабораторию и я переверну мир // Логос No 5-6 (35)б 2002. С. 29-37.
8. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку: Навч. посіб. – К.: Вища школа, 2002
9. Флорида Р. Креативный класс: люди, которые меняют будущее = The Rise of The Creative Class and How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life. — Классика-XXI, 2005. — 430 с.
10. Флорида Р. Кто твой город? Креативная экономика и выбор места жительства = Who's Your City?: How the Creative Economy Is Making Where to Live the Most Important Decision of Your Life. — Strelka Press, 2014.
11. Якубін О.Л. Соціальні зміни поза державою: інститути та глобальна еволюція //Теорія соціальних змін: сучасні соціологічні концептуалізації /розділ, навчальний посібник, за загальною редакцією П.В. Кутуєва. - К., 2014, ст. 153-175.

13. Інформаційні ресурси

- 1.Режим доступу: <http://www.sociology.kpi.ua/literature> - кафедра соціології КПІ ім.Ігоря Сікорського
- 2.Режим доступу: <http://visnyk-psp.kpi.ua/> Вісник НТУУ "КПІ" Політологія. Соціологія. Право
- 3.Режим доступу: <http://www.sociology.kpi.ua/seminars-2018?lang=ru#>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань
1	Тема: Вступ до предмету соціології інновацій та конфлікту Основні поняття і сутність соціологічного вивчення інновацій. Сутність понять «інновація», «нововведення», «новація» в соціальному контексті. Різні соціальні групи та інновації.

	<p>«Лудити» та «відсталі» соціальні групи. Інновації та соціальна диференціація (за Р. Мертоном) Модерн та інновації.</p> <p>СРС: Розвиток місцевих громад та інновації. Кейс міста Суздаль (кінець 19-початок 20 ст.).</p> <p>Тема: Інновації як продукт конфліктів («геракліцька традиція» соціальних наук за Р.Колінзом)</p> <p>Основні питання: Суперечності , як «батько інновацій». Війни, співпраця та інновації. Модерн, як продукт конфліктів та інновацій.</p>
2	<p>Тема: Соціолог та інновації.</p> <p>Соціолог, як дослідник інновацій. Соціолог/соціальний інженер та різні види інновації. Творчість/ креативність/інновації: соціологічні розрізнення. Уява, інтелект та інновації (за В. Кирпичовим).</p> <p>Тема: Типологія інновацій.</p> <p>Види інновацій та критерії їх розрізнення. Технічні, продуктові, логістичні, інституційні, організаційні інновації. Як вимірювати/досліджувати інновації: стандартний підхід ВВП/ «ВВП щастя» (Бутан)/індекс креативного розвитку. Технічні інновації.</p>
3	<p>Тема: Соціологічні підходи до вивчення інновацій.</p> <p>Теорія соціальних інновацій (за М. Юнісом). «Гендерне/класове обличчя» інновацій (Г. Тард, М. Юніс, Е. Роджерс, Р. Флоріда). Створення великих соціальних спільнот, як інноваційний процес (Б. Андерсон «Уявні спільноти»). Права людини, як соціальні інновації. Капіталізм та інновації: загальна характеристика. Інновації та альтернативна модель суспільства (за А. Коллонтай).</p> <p>СРС: Інновації та європейський модерн. Інновації у Й.Шумпетера та Г.Тарда.</p> <p>Тема: Соціологічне пояснення поширення інновацій.</p> <p>Трендсеттери в поширенні інновацій. Різні соціальні групи з точки зору створення/сприйняття та поширення інновацій. Соціальні умови інновацій.</p> <p>СРС: Лабораторія Пастера та створення соціальних інновацій (за Б.Латуром)</p>
4	<p>Тема: Інноваційний процес.</p> <p>Загальна характеристика інноваційного процесу: поняття, сутність, зміст. Структура інноваційного процесу.</p> <p>Тема: Інноваційні системи.</p> <p>Глобальна/державна/локальна інноваційна система. Складові інноваційної системи. Інноваційна система ЕС.</p> <p>Тема: Хто такий інноватор? Соціологічні концептуалізації.</p> <p>Інноватор, як Homo Economicus. Інноватор, як Homo Sociologicus. Інноватор, як Homo Instituticus.</p> <p>Тема: Інноваційні стратегії.</p> <p>Поняття та особливість інноваційної стратегії. Типи інноваційних стратегій. Розроблення і обґрунтування інноваційної стратегії в суспільстві.</p>

Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань
1	<p>Тема: Соціологічні підходи до вивчення інновацій.</p> <p>Соціологічне дослідження інновацій</p> <p>Загальна модель інноваційного процесу, поняття соціолог/соціальний інженер та різні види інновації; творчість/ креативність/інновації: соціологічні розрізнення.</p>
2	<p>Тема: Інноваційний процес.</p> <p>Моделі поширення інновацій. Причини та джерела інноваційних ідей.</p> <p>Соціальні чинники успішності та невдач нововведень.</p>

6. Самостійна робота студента/аспіранта

Самостійна робота здобувача включає:

підготовка до аудиторних занять – 82 год;

підготовка до модульної контрольної роботи – 20 год;

підготовка до заліку – 6 год.

Загалом – 108 год.

Студенти самостійно опрацьовують наступні питання:

Тема: Системна теорія інновацій

Основні питання: Трикутник, держава, наука та освіта та бізнес. Концепти інноваційної держави.

Відмінності та спільності між державою загального добробуту та інноваційною державою.

Тема: Еволюційна теорія інновацій

Основні питання: Хвилі Н. Кондратева та інноваційні процеси; інновації 5 і 6 К-хвилі.

Тема: Інституційна теорія інновацій

Основні питання: “Трансплантація” інституцій та інновацій.

Тема: Теорія дифузії інновації

Основні питання: Соціально-комунікативна модель дифузії інновацій (за Е. Роджерсом).

Тема: Сітково-акторна теорія створення та закріплення інновацій

Основні питання:

Місце творення інновацій: лабораторія/університет/місто/гараж/кухня/спільнота.

Тема: Соціально-класова теорія інновацій: методологічна характеристика.

Основні питання:

Інновації та соціально-класовій структури суспільства (В. Ленін та Р.Флоріда). Інновації та соціальна мобільність (Р. Мертон).

Тема: Місця творення інновацій. Чи всі виграють від інновацій? «Лудити» та «відсталі» соціальні групи

Тема: Нова державна промислова політика та інновації

Інновації в КПІ в історичному контексті. Дослідження чи навчання? Інноваційна модель в 90-ті роки. Інноваційний трикутник в 2000-х роках. Дослідницький університет.

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Навчальні заняття з дисципліни “Соціологія інновацій та конфлікту” проводяться у формі лекційних та семінарських занять. На лекціях викладач формулює положення теорій, формулює ключові поняття з тем, наводить приклади. Лекції відбуваються у формі діалогу, коли викладач задає зустрічні запитання аудиторії щодо навчального матеріалу, може попросити дати оперативну відповідь на поточне запитання, або матеріал попередніх занять.

Студенти будуть використовувати соціологічні поняття та теорії, надані викладачем на лекціях, для аналізу повсякденної реальності, її концептуального осмислення, використання до повсякденних явищ та проблем. Також увага буде приділена груповим дискусіям на семінарських заняттях щодо моделей та принципів теоретизування в контексті соціально-політичних умов розвитку соціологічної науки, вмінні працювати з текстами першоджерел з соціології інновацій та конфлікту.

Вивчення дисципліни проводиться згідно існуючої методики організації навчального процесу у вищих навчальних закладах, що передбачає питому вагу самостійної роботи студентів.

Опанування дистанційних курсів.

За бажанням здобувача в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин освітнього компонента в асинхронному режимі, зокрема, через опанування дистанційних курсів. Для врахування в системі оцінювання балів за опанування таких курсів, вони мають відповідати змістовно силабусу, бути узгоджені із викладачем, та на підтвердження проходження курсів студент має надати відповідний документ із зазначенням назви та обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку, визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Відвідуваність і виконання завдань

Важливо відвідувати лекції, на яких висвітлюватиметься систематизований навчальний матеріал, презентації текстів документів в обсязі достатньому для опанування дисципліни студентом.

На лекціях та практичних заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Використовувати зазначені (та інші подібні) засоби для розваги чи спілкування під час заняття не варто. Відповісти на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку чи з підручника не варто також. Це характеризує рівень підготовки студента не з кращого боку.

Студент на практичному занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу не варто. Це також характеризує рівень підготовки студента не з кращого боку.

Форми роботи

На лекціях висвітлюється зміст основних питань курсу. Лекції проводяться у режимі інтерактивної взаємодії. Вітаються питання від студентів до викладача під час лекції. Викладач може ставити питання окремим студентам або загалом аудиторії. Допускається і вітається діалог між студентами і викладачем на лекції.

Семінарські заняття мають на меті розвиток у студентів вміння працювати з науковою літературою, готувати виступи на базі попередньої аналітичної роботи, формулювати та відстоювати

свою позицію, брати активну участь у дискусії. На заняттях використовуватиметься кейс-стаді, «метод Сократа».

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

(інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: опитування за темою заняття, виконання завдань

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог навчальної дисципліни.

Семестровий контроль: залік, МКР

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

- робота на семінарських заняттях;
- написання МКР.

1. Робота на семінарських заняттях оцінюється в 20 балів (20 балів x 2 = 40 балів).

Критерії оцінювання:

«відмінно» – творчий підхід до розкриття проблеми у доповіді, участь у симуляційних вправах, складання кейсів – 18-20 балів;

«добре» – глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція, складання кейсів – 15-19 балів;

«задовільно» – обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками – 12-14 бали;

«незадовільно» – повна пасивність на семінарському занятті – 0 балів.

2. МКР

Ваговий бал – 60 балів.

Критерії оцінювання:

«відмінно» – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 54-60 балів;

«добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями – 45-53 балів;

«задовільно» – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки – 36-44 бали;

«незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам на «задовільно» – 0 балів.

3. Заохочувальні бали

Всього не більше 10 балів за такі види робіт:

- за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни доводиться до здобувачів на заліку під час заліково-екзаменаційної сесії.

Здобувачі, які мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Зі здобувачами, які мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи(при цьому попередні бали скасовуються).

4. Залік.

Ваговий бал – 100.

Залік передбачає відповідь студента на два питання. Питання є різними за змістом, відповідають тематиці лекцій, семінарів, самостійної роботи, питань з самоконтролю. Кожне питання оцінюється в 50 балів.

Критерії оцінювання:

48-50 балів - студент демонструє глибоке знання змісту навчального матеріалу, здатність до системного й міждисциплінарного аналізу проблем курсу; вільно й коректно використовує наукові поняття та терміни, формулює логічні, аргументовані висновки, виявляє власну обґрунтовану позицію щодо дискусійних питань;

43-47 бали - студент демонструє дуже добрий рівень засвоєння навчального матеріалу, добре орієнтується в основних темах курсу, здатний до аналізу та узагальнення; можливі поодинокі неточності у формулюваннях або прикладах, які не впливають суттєво на загальний рівень відповіді;

38-42 бали - студент демонструє достатньо повне розуміння основних тем і питань курсу. Використовує базову наукову термінологію, однак аналіз є переважно описовим; висновки сформульовані, але не завжди достатньо аргументовані;

33-37 бали - студент демонструє загальне уявлення про навчальний матеріал, але відповіді містять помітні неточності у визначеннях, прикладах або логіці викладу; застосування наукової термінології є обмеженим, аналітична складова виражена слабо;

30-32 бали - студент демонструє фрагментарні знання окремих тем курсу, орієнтується лише в частині ключових понять; відповіді неповні, поверхові, висновки недостатньо обґрунтовані;

0-29 балів - студент не орієнтується у ключових поняттях і проблематиці курсу; відповіді нелогічні або відсутні.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено к.політ.н., старший викладач Якубін Олексій Леонідович, старший викладач Казьмірова Оксана Миколаївна

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 14 від 23.06.2025)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 4 від 24.06.2025)

Додаток А

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Охарактеризуйте сутність понять «інновація», «нововведення», «новація» в соціальному контексті.
2. Охарактеризуйте поняття інновації та соціальна диференціація (за Р. Мертоном)
3. Обґрунтуйте як співвідносяться поняття модерн та інновації.
4. Як вимірювати/досліджувати інновації: стандартний підхід ВВП/ “ВВП щастя” (Бутан)/індекс креативного розвитку.
5. Поясніть в чому полягає суть технічних інновацій.
6. Обґрунтуйте загальну модель інноваційного процесу, поняття соціолог/соціальний інженер.
7. Обґрунтуйте поняття «техніка та інновації». «Життєвий цикл» інновацій.
8. Соціальні маргінали та інновації.
9. Обґрунтуйте соціально-комунікативну модель дифузії інновацій (за Е. Роджерсом).
10. Хто ініціатор? Хто стейкхолдер.
11. Стратегії інновацій для України.